

Arbetslivskommissionen för luft- och sjöfartsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen i flygplansmekanik	142	137	2181	2674
Kompetensområdet för flygplansmekanik	102	106		
Kompetensområdet för flygteknik	40	31		
Yrkesexamen i flygplatsservice	0	0	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	0	0	20	3
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	1	1	2	2
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	1	1	6	6
Grundexamen i sjöfart	40	57	1373	1464
Kompetensområdet för maskinbefäl	9	18		
Kompetensområdet för däcksbefäl	14	14		
Kompetensområdet för däcks- och maskinreparationer	13	9		
Kompetensområdet för eldrift	4	16		
Yrkesexamen i sjöfart	8	3	35	20
Totalt	192	199	3617	4169

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i flygplansmekanik	142	137	-4 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	0	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	0	0	0
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	1	1	0 %
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	1	1	0 %
Grundexamen i sjöfart	40	57	43 %

Yrkesexamen i sjöfart	8	20	150 %
-----------------------	---	----	-------

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i flygplansmekanik	2181	2674	23 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	0	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	20	3	-85 %
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	2	2	0 %
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	6	6	0 %
Grundexamen i sjöfart	1373	1464	7 %
Yrkesexamen i sjöfart	35	20	-43 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i flygplansmekanik	1619	2106	30 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	0	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	20	3	-85 %
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	2	2	0 %
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	6	5	-17 %
Grundexamen i sjöfart	933	970	4 %
Yrkesexamen i sjöfart	35	17	-51 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i flygplansmekanik	562	568	1 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	0	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	0	0	0
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	0	0	0
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	0	1	0
Grundexamen i sjöfart	440	494	12 %
Yrkesexamen i sjöfart	0	3	0

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

År 2023 avlades sammanlagt 137 hela grundexamina i flygplansmekanik, medan antalet år 2022 var 142. Förändringen är -4 procent, dvs. antalet prestationer har varit ganska oförändrat. Inom grundexamens kompetensområde för flygteknik är förändringen dock betydande. År 2023 avlades 31 examina med fokus på flygteknik, medan antalet var 40 året innan. Antalet avlagda examensdelar i grundexamen har däremot ökat betydligt. År 2023 var antalet avlagda examensdelar 2 674, och 2022 var antalet 2 181, alltså en ökning på 23 procent. År 2022 och 2023 har inga hela yrkesexamina i flygplansmekanik avlagts. Antalet avlagda examensdelar har minskat betydligt. År 2023 slutfördes endast tre examensdelar, medan motsvarande tal 2022 var 20, dvs. -85 procent. Det finns en prestation för hela specialyrkesexamen i flygplansmekanik och två prestationer för examensdelar både 2023 och 2022. Antalet är mycket litet och har inte förändrats. År 2022 och 2023 har inga hela yrkesexamina i flygplatsservice eller delar av den avlagts.

År 2023 avlades sammanlagt 57 hela examina grundexamina i sjöfart, vilka fördelades mellan tre utbildningsanordnare. Antalet personer som avlagt hela examen har ökat med 43 procent. Antalet avlagda hela examina fördelade mellan utbildningsanordnarna låg mellan 11 och 34. Antalet personer som avlagt yrkesexamen i sjöfart var 20 år 2023, vilket innebär en ökning på hela 150 procent jämfört med året innan. Endast en finländsk utbildningsanordnare har ordnat yrkesexamen i sjöfart. I fråga om prestationerna i delar av grundexamen i sjöfart har ökningen varit måttligare 2023. 1 464 examensdelar avlades, som fördelades mellan tre utbildningsanordnare, 366–563 examensdelar var.

Förändringar i antalet prestationer

Antalet avlagda examensdelar i grundexamen i flygplansmekanik har ökat med 23 procent. De nya examensdelarna gör det lättare att avlägga enskilda examensdelar till exempel i samband med fortbildning eller utvidgning av kompetensen. Det ökade antalet prestationer förklaras också av att konverteringsutbildningar mellan certifikatklasserna blivit vanligare. Några tiotal studerande avlägger som bäst specialyrkesexamen i flygplansmekanik. Deras slutförda examina förväntas synas i statistiken för 2024. I examina med små mängder studerande är den årliga variationen i prestationsmängderna vanligtvis stor, eftersom nya grupper inte nödvändigtvis inleds varje år.

Antalet personer som avlagt grundexamen i sjöfart har ökat betydligt fram till 2022. År 2023 hade 57 personer avlagt hela examen, dvs. antalet har ökat med 42 procent jämfört med året innan. Antalet personer som avlagt examensdelar i sjöfart ökade måttligare, dvs. med cirka 7 procent jämfört med 2022.

Ökningen av antalet personer som avlagt hela examen kan förklaras av bristen på antalet fartygspraktikplatser som ingår i examen som orsakats av coronaåren, vilket lett till att utexamineringen har fördröjts.

I fråga om kompetensområdena för grundexamen i sjöfart har prestationer i kompetensområdena för maskinbefäl och eldrift klart ökat 2023. Antalet personer som avlagt kompetensområdet för maskinbefäl har ökat med 50 procent, och ökningen inom kompetensområdet för eldrift var cirka 75 procent.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

År 2022 och 2023 har inga hela yrkesexamina i flygplansmekanik avlagts. Antalet avlagda examensdelar har också minskat betydligt. År 2023 slutfördes endast tre examensdelar, medan motsvarande tal ännu 2022 var 20, dvs. - 85 procent. På motsvarande sätt finns det en prestation för hela specialyrkesexamen i flygplansmekanik och två prestationer för examensdelar både 2022 och 2023. Det har inte skett någon förändring i antalen. Inkludering av EASA Parts bestämmelser, innehåll och prov i tillämpliga delar i yrkesexamen och specialyrkesexamen i flygplansmekanik bör övervägas. Detta skulle öka sysselsättningsmöjligheterna för personer som avlagt examina och tillgodose behoven i arbetslivet. År 2022 och 2023 har inga hela yrkesexamina i flygplatsservice eller delar av den avlagts. Det vore viktigt att utreda behovet av att förnya examensgrunderna för att arbetslivets behov och utbildningen skulle mötas. Antalet personer som avlagt hela specialyrkesexamen för fartygselbmästare har under flera år varit litet, och antalet personer som avlagt delar av examen har ökat något.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare *

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen i flygplansmekanik	7	7	7	7
Yrkesexamen i flygplatsservice	4	4	0	0
Yrkesexamen i flygplansmekanik	2	2	1	1
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	1	1	1	1
Specialyrkesexamen för fartygselbmästare	1	1	1	1
Grundexamen i sjöfart	3	3	3	3
Yrkesexamen i sjöfart	2	2	1	1

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Det har inte skett några ändringar i tillstånden att ordna luft- och sjöfartsutbildning jämfört med 2022.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Antalet prestationer i hela grundexamen i flygplansmekanik (137) fördelade sig ganska ojämnt mellan sju olika utbildningsanordnare. Mätt i antalet prestationer ansvarade den största anordnaren för 50 prestationer och den näst största för 29 prestationer. Fyra utbildningsanordnare låg mellan 10 och 20 prestationer. Den minsta anordnaren ansvarade för två prestationer. Fördelningen av examensdelarna i grundexamen i flygplansmekanik (2

674) avviker något från den ovannämnda. Mätt i antalet prestationer ansvarade den största anordnaren för nästan hälften av alla prestationer (1 130) och den näst största för 393 prestationer. Dessa två utbildningsanordnare låg i topp både i hela examina och i examensdelar. De näst största anordnarna (370 och 266 examensdelar) låg längst ner på listan när hela examina granskades, vilket berättar om att utbildningsanordnarna profilerat sig på olika sätt. De övriga tre anordnarna låg mellan 124 och 204 avlagda examensdelar. Endast en utbildningsanordnare producerar delar av yrkesexamen i flygplansmekanik. På motsvarande sätt produceras specialyrkesexamen i flygplansmekanik och dess examensdelar endast av en utbildningsanordnare, som är en annan än den ovannämnda anordnaren av delar av yrkesexamen.

Antalet avlagda hela examina i sjöfart fördelade mellan utbildningsanordnarna låg mellan 11 och 34. I fråga om prestationerna i examensdelar har ökningen varit måttligare 2023. 1 464 examensdelar avlades, som fördelades mellan tre utbildningsanordnare, 366–563 examensdelar var. Antalet avlagda examina i sjöfart har påverkats av coronatiden som fördröjt studierna.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Den geografiska täckningen för anordnandet av examina i luftfart är god och följer befolkningstätheten. Alla examina i luftfart har avlagts på finska. Inom sjöfart koncentreras anordnandet av examina till kuststäderna, och en av anordnarna producerar utbildning på svenska. 18 procent av grundexamina i sjöfart har avlagts på svenska.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i flygplansmekanik	2 %	66 %	0,2 %	31 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	-	-	-
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	-	-	-
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	-	83 %	-	17 %
Grundexamen i sjöfart	0,3 %	45 %	0,3 %	55 %
Yrkesexamen i sjöfart	-	97 %	-	3 %

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i flygplansmekanik	1,71 %	68 %	-	30 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	-	-	-
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	-	-	-
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	67 %	17 %	-	17 %
Grundexamen i sjöfart	9 %	39 %	-	50 %
Yrkesexamen i sjöfart	-	75 %	-	25 %

Reflektioner

Det är mycket beklagligt att ”tekniska skäl” år efter år hindrar korrekta anteckningar av uppgifter. Detta försvårar avsevärt reflektioner enbart utifrån statistiken. Tack vare besöken vet vi dock att ”inga uppgifter” i samband med grundexamen i flygplansmekanik i praktiken innebär en läroanstalt.

Motiveringarna till yrkesprov som ordnas vid läroanstalterna är flyg- och sjöfartssäkerhet, arbetssäkerhet samt den dåliga tillgången till yrkesprovsplatser i arbetslivet. När man gör yrkesprov finns det också alltid en risk för olyckor. En olycka kan innebära stora reparationer och kostnader. I värsta fall kan felet förbises, vilket kan äventyra flyg- eller sjöfartssäkerheten. Läroanstaltsmiljön och simulatorer möjliggör yrkesprovssituationer som är

svåra att genomföra eller upprepa i arbetslivet. Läroanstaltsmiljön gör det möjligt för alla studerande att utföra de övningar och prov som myndighetsbestämmelserna kräver på samma sätt.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen i flygplansmekanik	3 %	3 %	30 %	28 %
Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	100 %	-	-
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	100 %	100 %	-	-
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	83 %	67 %	17 %	17 %
Grundexamen i sjöfart	12 %	13 %	55 %	51 %
Yrkesexamen i sjöfart	3 %	-	3 %	25 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Reflektioner

Liksom ovan är det mycket beklagligt att ”tekniska skäl” år efter år hindrar korrekta anteckningar av uppgifter. Det är mycket svårt att göra reflektioner på basis av statistiken. Tack vare besöken vet vi dock att ”inga uppgifter” i samband med grundexamen i flygplansmekanik oftast innebär två lärare. När det gäller examina inom sjöfarten kan man med beaktande av statistikbristerna inte göra reflektioner.

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen i flygplansmekanik	4,1	4,1	4,0	3,9
Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	-	-	-	-
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	-	-	-	-
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	-	-	-	-
Grundexamen i sjöfart	3,4	3,5	3,5	3,6
Yrkesexamen i sjöfart	-	-	-	-

** Bedömningsskala 1–5*

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i flygplansmekanik	4,3	4,1
Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	3,0	-
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	-	2,6
Specialyrkesexamen för fartygselmästare	-	-
Grundexamen i sjöfart	4,3	4,1
Yrkesexamen i sjöfart	-	-

** Bedömningsskala 1–5*

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i flygplansmekanik	4,1	4,1

Yrkesexamen i flygplatsservice	-	-
Yrkesexamen i flygplansmekanik	-	3,1
Specialyrkesexamen i flygplansmekanik	-	2,1
Specialyrkesexamen för fartygsgelmästare	-	-
Grundexamen i sjöfart	-	3,7
Yrkesexamen i sjöfart	-	-

* *Bedömningsskala 1–5*

Reflektioner

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

På basis av besöken beskriver de handböcker som läroanstalterna utarbetat och uppdaterar och som godkänts av myndigheterna kraven på och verksamheten i den simulerade underhållsmiljö som byggts upp vid läroanstalterna på samma sätt som på de verkliga arbetsplatserna. Vid läroanstalterna används samma komponenter, material och underhållssystem för flygplan som i arbetslivet. Innehållet i övningarna och proven kommer från arbetslivet och speglas mot lärarnas arbetserfarenhet. Likaså är spelreglerna, såsom krav på beteende och hantering av verktyg, desamma som i arbetslivet. Läroanstalterna auditerar varandra i kors, varvid man delar bästa praxis och utvecklar verksamheten tillsammans. Underhållet av luftfartyg är nära förknippat med luftfartygens markanvändning. Denna verksamhet orsakar miljöolägenheter i anslutning till buller, avgaser, damm och luftströmmar. Läroanstalterna ligger på flygplatser eller på andra platser som lämpar sig för verksamheten.

Myndigheterna har godkänt läroanstalternas yrkesprovsmiljöer inom sjöfartsbranschen, och de fungerar nästan som motsvarande miljöer som annars skulle finnas i arbetslivet. Vid en läroanstalt används också ett skolfartyg som yrkesprovsmiljö. Man har också granskat yrkesprovsmiljöerna på plats under besöken.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Motiveringarna till yrkesprov som ordnas vid läroanstalterna är flyg- och sjöfartssäkerhet, arbetssäkerhet samt den dåliga tillgången till yrkesprovsplatser i arbetslivet. När man gör yrkesprov finns det också alltid en risk för olyckor. En olycka kan innebära stora reparationer och kostnader. I värsta fall kan felet förbises, vilket kan äventyra flyg- eller sjöfartssäkerheten.

Läroanstaltsmiljön och simulatorer möjliggör yrkesprovssituationer som är svåra att genomföra eller upprepa i arbetslivet. Sådana är till exempel övningar i undantags- och risksituationer. Läroanstaltsmiljön gör det möjligt för alla studerande att utföra de övningar och prov som myndighetsbestämmelserna kräver på samma sätt.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har inte fått några rättelseyrkanden 2023.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande har granskats i samband med besöken och de har utarbetats examensspecifikt. Inga betydande brister observerades.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Inga problem med personlig tillämpning upptäcktes under besöken.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Utifrån besöken följer utbildningsanordnarna upp responsen och utvecklar sin verksamhet utifrån den. Inom luftfartsbranschen medför dyra luftfartyg, komponenter och materiel samt att myndighetsbestämmelserna tidvis är stela och ovillkorliga utmaningar för läroanstalternas budgetering och integreringen av administrativa funktioner. I diskussionen uttrycks förundran över hur en liten bransch kan kräva så stora resurser. Det underlättar verksamheten att läroanstalterna ibland får luftfartyg, komponenter och material som donationer eller på annat sätt. Det är utmanande att dela resurser i ett land med stora avstånd, men här kunde samarbetet ännu utvecklas.

Behovet av ett gemensamt skolfartyg för läroanstalterna betraktas som ett utvecklingsobjekt i sjöfartsbranschen.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Inom luftfartsbranschen varierar integreringen av de gemensamma examensdelarna i yrkesämnena mellan utbildningsanordnarna och beror i hög grad på undervisningspersonalen. En del av utbildningsanordnarna håller de gemensamma examensdelarna åtskilda från andra ämnen, medan andra strävar efter att skapa en mer enhetlig helhet av olika delar. Båda tillvägagångssätten uppfyller bestämmelserna. Inom sjöfartsbranschen varierar integreringen av de gemensamma examensdelarna i yrkesämnena enligt utbildningsanordnare. I allt högre grad samarbetar lärarna för de gemensamma examensdelarna med yrkesämneslärarna och försöker kombinera lämpliga ämnen i större utsträckning.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Examensgrunderna för grundexamen i flygplansmekanik upplevs i regel som fungerande. Luftfartsbestämmelserna som ligger bakom examensgrunderna har ändrats mycket ofta. Detta medför främst utmaningar i läroanstalternas datasystem när man på grund av övergångsperioderna genomför flera olika examensgrunder samtidigt i olika årskurser, och å andra sidan kräver ändringar i läroanstalternas datasystem tid och pengar. Grunderna för yrkesexamen i flygplansmekanik har nyligen förnyats, och de nya examensgrunderna motsvarar arbetslivets behov väl. Uppföljning pågår om ifall det är nödvändigt att uppdatera specialyrkesexamen i flygplansteknik. Man bör överväga att inkludera EASA Parts bestämmelser, innehåll och prov i tillämpliga delar i yrkesexamen och specialyrkesexamen i flygplansmekanik. Detta skulle öka sysselsättningsmöjligheterna för personer som avlagt examina och tillgodose behoven i arbetslivet. Arbetslivsmotsvarigheten i grunderna för yrkesexamen i flygplatsservice bör utredas eftersom inga examina eller examensdelar har avlagts under granskningsperioden.

Sjöfartsutbildningen måste hänga med i de ständiga förändringarna i sektorn, och examensgrunderna måste följa arbetslivets behov. En kontinuerlig dialog mellan arbetslivet och utbildningsanordnarna är viktig.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

I synnerhet i grundexamen i flygplansmekanik som siktar på B-certifikat är möjligheterna att bygga och välja personliga studievägar begränsade. Detta beror på de omfattande kompetenskraven i luftfartsbestämmelserna och det stora antalet lektioner.

Sjöfartsbranschen är i stor utsträckning reglerad, och man kan inte beakta alla önskemål i valmöjligheterna. I samband med utbildningen erbjuder läroanstalterna valbara studier som främjar övergången till arbetslivet.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Från och med den 1 augusti 2024 kommer en ny studieplan för sjöfartsbranschen.

Examensstrukturen

Luftfartsbranschens examensstruktur upplevs i regel som fungerande.

I examina i sjöfart ingår mycket arbetspraktik som krävs för att få ett behörighetsbrev enligt examen för att få sysselsättning inom sektorn. Den obligatoriska praktiken kan fördröja studierna, eftersom det ibland är utmanande att få praktikplatser. Å andra sidan kunde simulatorövningar underlätta situationen om simulatordagar skulle godkännas som övningsdagar i större utsträckning än i nuläget.